

Unapređenje procesa učenja i podučavanja



Obrazovanje igra ključnu ulogu u razvoju održivog mira u Bosni i Hercegovini (BiH), doprinoseći formiranju mišljenja i stavova mladim. Uprkos nekim promjenama uvedenim tokom posljednje dvije decenije, nastavni proces se i dalje previše oslanja na zastarjele nastavne planove i programe i nastavne materijale. Ovo se prepiće s dubokim etničkim, vjerskim i rodnim predrasudama, što znači da u školama učenici uglavnom ne stiču kompetencije koje su im potrebne za život u današnjem društvu. Sadašnje obrazovne prakse podrivaju proces pomirenja i ugrožavaju dugoročnu stabilnost, kroz očigledan nedostatak razvoja kompetencija kao što su: kritičko mišljenje, rješavanje problema, multi-perspektivnost, inkluzivnost i poštovanje različitosti, inovativnost i saradnja među mladim naraštajima.

Tokom godina, Misija je predano radila na razvoju inkluzivnog kvalitetnog obrazovanja koje uvažava norme i vrijednosti ljudskih prava, zalažući se i podržavajući i praksi za osnovno i srednje obrazovanje. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Misija pomaže vlastima u osmišljavanju, planiranju i vođenju reforme obrazovanja, kao i u praćenju djelovanja uvedenih promjena i u njihovom prilagođavanju na osnovu dokaza. Ovi dokazi mogli bi se naći u objektivno izmijerenim rezultatima i pokazateljima dobivenim redovnim sudjelovanjem BiH u velikim međunarodnim istraživanjima, poput PISA-e, TIMSS-a i PIRLS-a.

Ključna područja na kojima Misija radi obuhvataju i izradu kurikulumi zasnovanih na ishodima učenja, jačanje nastavničkih kompetencija i poboljšanje nastavnih materijala i udžbenika.

Kurikulumi zasnovani na ishodima učenja

Put koji bi omogućio BiH da krene naprijed i odmakne se od današnjeg stanja bila bi sveobuhvatna primjena poboljšane Zajedničke jezgre definirane na ishodima učenja učenika¹ (ZJ) koju je izradila Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

¹ Pogledati <https://aposo.gov.ba/ba/zajednicka-jezgra-definisana-na-ishodima-učenja-u-bih-2/>.

ZJ pomjera obrazovnu paradigmu od zastarjele prakse, poput memorisanja i reprodukcije sadržaja, ka razvoju kompetencija, poput kritičkog razmišljanja i multiperspektivnosti. Iako Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH jasno propisuje obaveznu primjenu ZJ, poboljšana ZJ još uvijek nije primjenjena nigdje u BiH. Stoga se Misija zalaže i podržava nadležne vlasti da izvrše transformaciju svojih nastavnih planova i programa u skladu sa ZJ definiranom na ishodima učenja.

Nastavničke kompetencije za inkluzivno kvalitetno obrazovanje

Uvođenje poboljšanog kurikuluma u učionicu zahtjeva dodatno širenje postojećih nastavničkih kompetencija. Nastavnici, prije svega, moraju biti osposobljeni znanjem i vještinama da

provedu inkluzivno kvalitetno obrazovanje kroz poboljšani proces podučavanja i učenja. Međutim, današnje inicijalno obrazovanje nastavnika nije doraslo ovom zadatku, dok njihovom stručnom obrazovanju nedostaje organizacija i priznanje kontinuiranog profesionalnog razvoja. Oba ova nedostatka predstavljaju prepreku primjeni ishoda učenja i održivosti inkluzivnih praksi. Kako bi se otklonili ovi nedostaci, Misija sarađuje s domaćim i međunarodnim partnerima na sistemskom uvođenju promjena u inicijalnom obrazovanju nastavnika i njihovom dalnjem profesionalnom razvoju.

Nastavni materijali i udžbenici

Uprkos brojnim promjenama u nastavnim materijalima i udžbenicima izvršenim tokom prethodnih godina, ovi koji se sada koriste u BiH uglavnom nisu u stanju podržati

vrijednosti demokratskog društva. Udžbenici rijetko potiču kritičko razmišljanje ili vještine potrebne za život u svijetu koji se danas brzo mijenja. Štaviše, velikom količinom materijala, posebno onog za nastavu istorije, dominiraju nastavni planovi i programi koji potiču podjele, a često uključuju neku od tri etnički obojene, isključive i općenito međusobno suprotstavljenje verzije istorije. To predstavlja značajnu prijetnju pomirenju i društvenoj koheziji. Zbog toga je glavni fokus Misije razvoj kurikuluma za istoriju zasnovanih na ishodima učenja. Takvi kurikulumi usredotočili bi se na učenje i podučavanje koje prevazilazi prosto pamćenje istorijskih sadržaja i koje razvija vještine kritičkog mišljenja i multiperspektivnosti, čime bi se doprinijelo međusobnom razumijevanju i procesu izlječenja društva. Zahvaljujući upornom radu Misije u ovoj oblasti, izrađene su i usvojene Smjernice za pisanje i ocjenu

udžbenika historije za osnovne i srednje škole u BiH², praćene novom serijom umjereno unaprijeđenih udžbenika istorije³. Pored toga, uz zajedničke napore s Misijom, Vijeće Evrope objavilo je Priručnik za nastavnike istorije u Bosni i Hercegovini⁴ (2008), a potom su ove dvije organizacije održale seminare za autore udžbenika, savjetnike za istoriju i nastavnike istorije. Još jedan veliki korak naprijed bio je izrada i usvajanje Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za istoriju definirane na ishodima učenja⁵, proizašle iz projekta Misije „Istorijska budućnost - obrazovanjem do pomirenja“.

I pored ovih značajnih koraka, ostalo je još mnogo toga da se uradi. Misija nastavlja da zagovara i podržava obrazovne vlasti i nastavnike u cijeloj BiH kako bi unaprijedili nastavu istorije, te da pažljivo prati nedavno uvrštanje razdoblja od 1992. do 1995. godine u nastavu istorije.

2 Dostupno na <http://www.sluzbenilist.ba/page/i/xs8fVBohz4nh78h77cNnw>

3 Vidi: Karge, Heike (2008.), Historija 20. vijeka u udžbenicima Bosne i Hercegovine, Analiza udžbenika istorije za završne razrede osnovne škole. Sarajevo, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, http://www.gei.de/fileadmin/gei.de/pdf/abteilungen/schulbuch_und_gesellschaft/Suedosteropa/KB_bos_2012.pdf

4 Dostupno na <https://www.coe.int/en/web/history-teaching/bosnia-and-herzegovina>

5 Dostupno na <https://aposo.gov.ba/bs/zjipp-povijest/>.

Pratite Misiju OSCE-a u BiH



Misija OSCE u Bosni i Hercegovini
Fra Andjela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih